

Article Info/Makale Bilgisi

√Received/Geliş: 03.07.2024 √Accepted/Kabul: 02.01.2025

DOI:10.30794/pausbed.1509785

Research Article/Araştırma Makalesi

Manap, Ç. (2025). "Sosyal Medyada Mülteci Temsilinin Söylem Analizi: Ekşi Sözlük Örneği", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı 67, ss. 83-99.

SOSYAL MEDYADA MÜLTECİ TEMSİLİNİN SÖYLEM ANALİZİ: EKŞİ SÖZLÜK ÖRNEĞİ

Çiğdem MANAP*

Öz

Bu çalışmada, Türkiye'deki sosyal medya platformlarından biri olan Ekşi Sözlükte kullanıcıların Suriyeli mültecilere yönelik söylemleri eleştirel bir çerçevede incelenmiştir. Araştırma, sosyal medya kullanıcılarının Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal temsillerini anlamayı ve bu temsillerin ev sahibi topluluğun mülteci/göçmen kimliğini nasıl inşa ettiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda, sözlükte "Suriyeli Mülteciler" başlığı altında yer alan girdiler eleştirel söylem analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilen girdiler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya konu başlığın girdileri onar atlanarak (1, 11, 21, 31, 41...) çalışmaya dahil edilmiş ve küfür ya da aşırı ırkçı ifadeler içeren paylaşımlar dışarıda bırakılmıştır. Araştırma verileri, nitel bir yöntem olan doküman analizi aracılığıyla toplanmış ve analiz edilmiştir. Çalışmanın analiz çerçevesi, "ötekini farklılaştırma," "kendini farklılaştırma" ve "içimizdeki düşman" başlıkları altında üç temel söylem kategorisine dayanmaktadır. Bu kategoriler, Suriyeli mültecileri "öteki" olarak konumlandıran anlatılardan türetilmiştir. Çalışmada, etnik köken ve diğer farklılıklara odaklanmanın, öz ve öteki farkındalığını artırarak "biz ve onlar" ayrımını daha da derinleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma, sosyal medya söylemlerinin toplumsal algılar ve önyargılar üzerindeki etkisini ortaya koyarken, eleştirel söylem analizi yönteminin bu tür çalışmalardaki önemine dikkat çekmektedir.

Anahtar kelimeler: *Mülteci temsili, Sosyal medya, Nitel medya analizi, Ekşi Sözlük, Ötekinin inşası.*

DISCOURSE ANALYSIS OF REFUGEE REPRESENTATION ON SOCIAL MEDIA: THE CASE OF EKŞİ SOZLUK

Abstract

This study critically examines the discourses surrounding Syrian refugees expressed by users of Ekşi Sozluk, a prominent social media platform in Türkiye. The research aims to understand the social representations of Syrian refugees within this online community and to explore how these representations contribute to forming refugee and immigrant identities in the host society. To accomplish this, entries categorized under "Syrian Refugees" were analyzed using critical discourse analysis. A stratified sampling method was employed, selecting every tenth entry (e.g., 1, 11, 21, 31, 41...) related to the topic. Entries that contained profanity or excessively racist language were excluded from the analysis. The research data were gathered and examined through document analysis, a qualitative research method. The analytical framework is grounded in three core discourse categories: "differentiating the other," "differentiating the self," and "the enemy in our minds." These categories emerge from narratives that position Syrian refugees as the "other." The study concludes that emphasizing ethnic origins and other distinctions heightens awareness of the self and the other, thereby deepening the "us and them" dichotomy. This research underscores the influence of social media discourses on societal perceptions and prejudices, highlighting the importance of critical discourse analysis as a methodological tool in such investigations.

Keywords: *Refugee representation, Social media, Qualitative media analysis, Ekşi Sozluk, Construction of the Other.*

*Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, ISPARTA.
e-posta: cigdemmanap@yahoo.com, (<https://orcid.org/0000-0003-0045-8284>)

1. GİRİŞ

Bu çalışma Türkiye'deki sosyal medya ağlarından biri olan Ekşi Sözlükte Suriyeli mültecilerle ilgili söylemleri ve bu söylemlerde mülteci kimliğini inşa eden çerçeveleri analiz etmektedir. Amatör bir kişisel blog olarak 1999'da kurulan Ekşi Sözlük zamanla çok takip edilen ve çok katılımcı oranına sahip interaktif bir sosyal paylaşım ağına (katılımcı sözlük) dönüşmüştür. Sözlükte, kayıtlı yazarlar herhangi bir olay, düşünce ya da kavram ile ilgili başlık açabilmekte, açılan başlıklara yorum yazabilmektedir. Sosyal medyanın doğası gereği yüz yüze ilişkilerde var olan mesafe ve sorumluluk platformda kolayca göz ardı edilebilmektedir. Ekşi Sözlükte yazarların takma isim (nickname) kullanması onlara bir dereceye kadar anonim kalabilme ve böylelikle düşüncelerini çok daha rahat ifade edebilme olanağı sağlamaktadır. Çalışmada, Ekşi Sözlükten alınmış anonim girdiler aracılığı ile Türkiye'de sosyal medya kullanıcılarının Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal temsilleri "ötekini farklılaştırma" (ötekinin inşası), "kendini farklılaştırma" (benliğin inşası) ve "kafamızdaki düşman" şeklinde üç söylem çerçevesinde analiz edilecektir (Lynn & Lea, 2003: 446). Çalışmanın amacı, kimlik temelli çerçevelerin bu tür söylemlerde oynadığı rolü vurgulamaktır. Çalışma, Suriyeli mültecilere yönelik sosyal medya söylemlerini analiz ederek, bu platformların toplumsal algıların ve önyargıların oluşumundaki olası kritik rolünü vurgulamaktadır. Bu tür araştırmalar, sosyal medya kaynaklı toplumsal dinamiklerin incelenmesine yönelik literatüre yeni bir perspektif sağlamaktadır. Çalışma, literatürdeki benzerlerinden ayrılarak kullanıcıların anonim görüşlerini merkeze alan özgün bir yöntem benimsemektedir. Bu çerçevede hem eleştirel söylem analizi metodolojisinin hem de sosyal medya platformlarının analitik bir araç olarak kullanılabilirliğini ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım göç konusundaki araştırmalara yenilikçi bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Göç, sosyal medya ve söylem üzerine yapılan çalışmalar, bu alanın dinamiklerini anlamaya yönelik çeşitli yaklaşımlar sunmaktadır.

Konuya ilişkin yapılan araştırmalar, sosyal medyada mülteci temsili söylem analizini farklı bağlamlarda ele almış ve çeşitli perspektifler sunmuştur. Rubio-Carbonero ve Zapata-Barrero (2017) geliştirdikleri analitik çerçeveyi Katalonya bağlamında uygulayarak göçle ilgili siyasi söylemin yapılandırılma biçimlerini analiz ederek göçmenlere yönelik açıkça olumsuz bir algının inşa edilmediği durumlarda bile, milliyetçi söylemde kendi kimliğini, kültürünü ve milletini önceleyen örtük bir ayrımcılık eğiliminin var olduğunu ortaya koymuşlardır. Kelling ve Monroe (2023), ev sahibi toplulukların mültecilere yönelik tepkilerini sosyal medya paylaşımları üzerinden inceledikleri çalışmalarında, bu tepkilerin en belirgin biçimde kimlik temelli söylemler etrafında şekillendiğini vurgulamışlardır. Araştırmada, söz konusu söylemlerin ekonomi, ahlak, güvenlik ve yasallık ekseninde bir araya gelerek karmaşık çerçeveler oluşturduğu ifade edilmiştir. Sayimer ve Rabenda Derman (2017), sosyal medyada Suriyelilere yönelik Türkçe yorumların %60'ının korku söylemi içerdiğini tespit etmişlerdir. Çalışmalarında, Türk kullanıcıların Suriyelileri "Türk kültürüne ve ülkenin bütünlüğüne tehdit, hırsız, katil, terörist, tecavüzcü veya tacizci" gibi sıfatlarla tanımladığına dikkat çekmişlerdir. Demirci (2017) dışlayıcı söylemin yaygınlaştırılmasında sosyal medyanın rolünü analiz ettiği çalışmasında, en dikkat çekici bulgulardan birinin, Suriyeli mültecilerin yurttaşlık haklarının sınırlandırılması yönündeki talepler olduğunu vurgulamıştır. Binark ve Çomu (2013), sosyal medya platformlarında yer alan içeriklerin ağ üzerinde kalıcı niteliğine dikkat çekmiş, Facebook ve YouTube gibi platformlarda yapılan paylaşımların uzun süre erişilebilir kalmasının söylemlerin sürekli dolaşıma girmesine olanak sağladığını ifade etmiştir. Göngen (2022) medya aracılığıyla üretilen ayrımcı ve dışlayıcı söylemsel pratiklerin, nefret söyleminin yaygınlaşması ve toplum içinde kanıksanmasına zemin hazırladığını ileri sürmüştür. Özerim ve Tolay (2020), sosyal medyadaki söylemleri popülist söylem bağlamında ele almış ve bu söylemlerin bazı unsurlarının basit, popüler ve mülteci karşıtı bir nitelik taşıdığını belirtmiştir. Ancak lider temelli, kutuplaştırıcı ve elit karşıtı unsurların daha az belirgin olduğunu ifade eden çalışma göçmen karşıtlığı ile popülizm arasındaki ilişkiye dair önemli içgörüler sunmaktadır. Son olarak Kurt (2019), YouTube'da Suriyeli mültecilere karşı üretilen beş videonun eleştirel içerik analizini yaparak bu videoların nefret söyleminin dolaşıma sokulmasında etkili olduğunun altını çizmiştir. Bu çalışmalar sosyal medya söylemlerinin toplumsal dinamikleri şekillendirme gücünü ve nefret söylemlerinin yaygınlaşmasındaki etkisini anlamak için kapsamlı bir perspektif sunmaktadır.

Ev sahibi topluluğun "mülteci" kavramına atfettiği anlam, mültecilerin algılanma biçimini doğrudan şekillendirmekte ve bu algı, topluluğun mültecilere yönelik tutum ve tepkilerini belirlemektedir. Bu süreç, kültürel, tarihi ve dini faktörlerin yanı sıra, medyanın söylemleri aracılığıyla da güçlenmekte ve izleyicilerin yargılarının oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır (Jacobsen, 1996: 668). Mülteci terimine yüklenen anlamı değerlendirmeden önce, uluslararası iltica rejiminin temel belgelerinden biri olan 1951 tarihli **Mültecilerin Hukuki**

Durumuna Dair Sözleşmede yer alan mülteci tanımına değinmek faydalı olacaktır. Sözleşme, mülteciyi, “ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen” birey olarak tanımlamaktadır. Bu tanımdaki temel unsur, “haklı nedenlere dayanan zulme uğrama korkusudur” ifadesidir. Bu hukuki tanımın ötesinde, Sutkuté'nin (2019: 40) “mağdur olarak mülteci” ve “tehdit olarak mülteci” şeklindeki kategorileştirmesi dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, mülteciler insani söylemler çerçevesinde savaş, insani yardım ve insan hakları gibi kavramlarla betimlenirken; güvenlik söylemi içerisinde sınır, yasadışı, kaçak ve suç gibi kavramlarla ilişkilendirilmektedir. Modern dünyada savaşlar ve siyasi çatışmalar nedeniyle milyonlarca insanın göç etmek zorunda kaldığı göz önünde bulundurulduğunda, bireyler giderek “devletleri tarafından korunan vatandaşlar ve bir ulus devletin üyesi olmayanlar olarak ikiye ayrılmaktadır” (Hein, 1993: 46). Bu durum, mültecilerin yalnızca ulus devlete karşı bir “tehdit” olarak görülmesiyle kalmayıp, vatandaşlık ve kimlik gibi temel kavramların yeniden tartışmaya açılmasına yol açmaktadır.

2. YÖNTEM

Çalışmada Ekşi Sözlükte bulunan “Suriyeli sığınmacılar” başlığındaki girdiler eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenmiş ve yorumlanmıştır. Eleştirel söylem analizi sosyal medya içeriklerinin derinlemesine ve yorumlayıcı bir çerçevede değerlendirilmesini sağladığı aynı zamanda sosyal sorunları dilsel süreçler aracılığıyla ele alma olanağı sunduğu için tercih edilmiştir. Bu yöntem anonim çevrimiçi katılımcıların söylem yapılarını anlamada etkili bir araç olarak değerlendirilmektedir. Van Dijk (2017: 1-2), eleştirel söylem analizinin, geleneksel içerik analizinden farklı olarak, söylem ifadelerinin kodlanmasına dayalı nicel yaklaşımlar yerine, metinlerin açık bir söylem yapısı teorisi bağlamında ele alınmasını öne çıkardığını vurgulamaktadır. Eleştirel söylem analizi, metinlerde hangi unsurların dâhil edildiğini veya dışlandığını ve dilsel süreçler yoluyla hangi noktaların vurgulandığını irdeleyerek, sosyal sorunların anlaşılmasını ve çözüm önerileri geliştirilmesini amaçlar. Bu yaklaşım ayrıca, bilginin sosyal ve kültürel bağlamda söylemsel olarak belirlendiği ve söylem yoluyla sürekli -yeniden- üretildiği fikrine dayanır (van Dijk, 2003). Eleştirel söylem analizi, bilgi ve güç ilişkilerini merkeze alarak, toplumsal aktörlerin belirli bilgi kaynaklarını normalleştirip meşrulaştırarak kaynaklara ayrıcalıklı erişimi nasıl sürdürdüğünü incelemektedir. Bu doğrultuda, çalışma, Suriyeli mültecilere yönelik söylemleri, dilsel süreçlerin toplumsal yapı üzerindeki etkilerini eleştirel bir perspektifle değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Sözlükte, “Suriyeli” anahtar sözcüğüyle yapılan tarama sonucunda bulunan başlıklardan “Suriyeli”, “Suriyeli sığınmacılar”, “Sahilde Suriyelileri hesaba çekmek”, “Suriyelilerin aqua park istilası”, “Suriyelilerin oy kullanacağına açıklanması”, “Suriyeli nefretinin asıl sebebi” şeklinde başlıklar tespit edilmiştir. Bu başlıklar arasından en fazla girdiye sahip olan “Suriyeli sığınmacılar” başlığı seçilmiştir. Bu başlık altında anonim olarak yazılmış 5344 girdi arasından 535 girdi tabakalı örneklem ile seçilmiş ve analiz edilmiştir. Araştırmada kullanılacak girdiler seçilirken tabakalı örnekleme (stratified random sampling) yöntemi kullanılmış, çalışmaya konu edilen başlığın girdileri arasından onar girdi atlanarak (1, 11, 21, 31, 41...) elde edilen girdiler analiz edilmiştir. Küfür ve aşırı ırkçı söylem içeren girdiler çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışmada yer alan girdiler, orijinalliklerinin korunması amacıyla yazım yanlışları düzeltilmeden kullanılmıştır. Çalışmaya konu olan paylaşımlar eleştirel söylem analizi aracılığıyla derinlemesine incelenip yorumlanmıştır. Çalışma kapsamında kullanılan yöntem altta yatan anlamların, kalıpların ve süreçlerin araştırılmasını amaçlayan yorumlayıcı bir yöntemdir. Yöntem bir dizi unsurun gözden geçirilmesiyle “ilgili terimlerin ve konuların tanımlanmasını ve elektronik bilgi tabanlarından belgelerin teorik olarak örneklenmesini, daha sistematik analiz için bir protokol geliştirilmesini” ve “tema, çerçeve ve söylemi netleştirmek için sürekli karşılaştırmaları” gerektirir (Altheide, 2000: 290-291). Söylem analizi toplumsal temsillerin temelinde yatan içerik, yapı ve stratejilerin incelenmesinde etkili bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Söylem, yalnızca ideolojilerin inşasında ve dönüşümünde kritik bir rol oynamakla kalmaz, aynı zamanda hâkim gruplar tarafından diğer gruplara yönelik önyargıların ve stereotiplerin üretilmesi ve yeniden üretilmesine aracılık eder (van Dijk, 1990, s. 165). Eleştirel söylem analizi güç kavramını toplumsal yapıdaki eşitsizliklerin bir ifadesi olarak ele alır ve her tür iletişimin bu güç ilişkilerinden etkilendiği varsayımına dayanır. Bu yaklaşım dili ideolojik bir araç olarak değerlendirir; dilin bilinçli ya da bilinçsiz fikirleri yansıttığını hatta bu fikirlerin inşasına katkıda bulunduğunu savunur. Dolayısıyla eleştirel söylem analizi dilin toplumsal eşitsizlikleri yeniden üretme süreçlerini

anlamaya yönelik kapsamlı bir çerçeve sunar. Eleştirel söylem analizi “söylem ve toplumsal güç arasındaki ilişkileri” açıklamayı hedefler ve “baskın grupların veya kurumların metinleri ve konuşmaları aracılığıyla” güç suistimalinin nasıl yapıldığını, yeniden üretildiğini veya meşrulaştırıldığını tanımlamalı ve açıklamalıdır (van Dijk, 1995: 84). Bu çalışmanın ana odağı ev sahibi topluluğun mülteci kimliğini nasıl kurduğuna dair betimleyici bir analiz yapmaktır. Ancak çalışma kullanılan verilerin genel yetişkin nüfusu temsil etmediği ve muhtemelen daha kutuplaşmış olabilecekleri göz önünde bulundurularak ve kullanılan yöntemin doğasına uygun olarak istatistikî bir temsili yansıtmamaktadır.

3. BULGULAR

Analize konu 535 girdide kavramların kullanım sıklığına bakıldığında “mülteci” kavramı 164 kez, “sığınmacı” kavramı 191 kez, “Suriyeli” kavramı 381 kez, “misafir” kavramı 24 kez, “Suriyeli sığınmacı” kavramı 47 kez, “Suriyeli mülteci” kavramı 22 kez, “göçmen” kavramı 39 kez kullanılmıştır. Türkiye’deki Suriyelileri tanımlamada coğrafyaya atıf yapan Suriyeli kavramından sonra en çok sığınmacı kavramı kullanılırken Suriyeli mültecilerin Türkiye’ye geldiği ilk yıllarda kamu kurumları ve medya tarafından sıklıkla kullanılan “misafir” kavramı neredeyse unutulmuş ve tanımlamada en az kullanılan kavram haline gelmiştir.

Bireyler sosyal kimliklerini çeşitli sosyal ve kültürel parametreler temelinde inşa ederler. Bunlar arasında etnik köken, milliyet, mesleki statü, uzmanlık, cinsiyet, yaş, ideoloji ve yaşam tarzı yer alır. Bir gruba ait olma duygusu, insanın diğer insanlarla bir şeyler paylaşmaktan kaynaklanan dayanışma, uyum, güvenlik veya psikolojik rahatlık arzusunu doyurur. Birey bazılarıyla aynı hizaya gelerek kendini diğerlerinden ayırır. Bu da yabancıya karşı kaygı, mesafe ve hatta düşmanlık duyguları yaratabilir (Duszak, 2002: 2). Önyargılı sosyal temsillerin yapıları ve işleyişleri, konuşmalarda ve yazılı metinlerde açıkça gözlemlenebilir. Bu tür iletişim, toplumsal bilgi ve görüşlerin grup içindeki bireyler arasında paylaşılmasını ve normleştirilmesini, grup üyeliği ve bağlılığının ifade edilip onaylanmasını ve önyargılarla başa çıkmayı kolaylaştıran pratik bilgilerin aktarılmasını sağlar (Dijk, 1990: 170). Çalışmanın bundan sonraki bölümlerinde bireyin benzerleriyle aynı hizaya gelme çabası “benliğin inşası”, kendini diğerlerinden ayırma çabası “ötekinin inşası” ve bu inşa süreçleriyle eşzamanlı olarak ortaya çıkan yabancıya karşı duygular “içimizdeki düşman” başlıkları altında irdelenecektir.

3.1. Ötekinin İnşası: Ötekini Farklılaştırma

“Suriyeli sığınmacılar” başlığı altında bulunan girdiler, Suriyeli mültecilere yönelik çeşitli sosyal temsilleri ve söylemleri yansıtmaktadır. “Aksaray’da yer alan dilenci topluluğu” ifadesi, mekâna işaret ederek bahsedilen gruba “dilenci” olarak etiketleyen olumsuz bir tanım sunarken, “bizdeki serseriler yetmiyormuş gibi sokaklarda sürü halinde serseri serseri dolaşırlar, bir sürü tekinsiz tip” söylemi, gelenleri ülkedeki olumsuz figürlerle karşılaştırmaktadır. **Bu tür ifadeler, mültecilerin bireysel farklılıklarını görmezden gelerek, onları yalnızca bir tehdit kaynağı olarak temsil etmektedir** (Stein, 1981: 323). Bunun yanı sıra, “bu iş sığınmayı geçeli çok oldu, durum artık işgal seviyesinde anlayana” ve “suriyeli istilacılar” gibi ifadeler, **Suriyelilerin istenmediklerini ve bir tehdit olarak algılandıklarını vurgulamaktadır**. “Önyargılar ve stereotipler, belirli sosyo-tarihsel bağlamlarda ve genellikle baskın toplumsal grup üyeleri tarafından oluşturulup öğrenilmekte ve bu gruplar tarafından yeniden üretilmektedir” (van Dijk, 1990: 173). Bu girdilerde kullanılan dil yalnızca önyargıları yeniden üretmekle kalmamakta aynı zamanda toplumsal kutuplaşmayı derinleştiren bir söylemsel çerçeve oluşturmaktadır. “İsimler, atıflar ve argümanlar” “göçmenleri ‘suçlular’ ve ‘grup dışı üyeler’ olarak söylemsel bir şekilde inşa etmek için” kullanılmakta “ırkçı ve etnosantrik ideolojilerin ve söylemlerin altını” çizmektedir (Kreis, 2017: 512). Günlük söylem ve etkileşim genel sosyal temsillerin yapılarıyla sistematik bir ilişki içindedir ve aynı zamanda belirli sosyal temsillerin iç grup bağlamında nasıl yeniden üretildiğini ve sürekliliğinin nasıl sağlandığını ortaya koyar (van Dijk, 1990: 170). **Bu bağlamda sığınmacı kavramının Ekşi Sözlükte yeniden tanımlanması, söylemde dikkat çeken bir diğer eğilimdir**. Örneğin, «öncelikle, Suriyeliler artık sığınmacı değil; onlar göçmenler. Suriye düzelse de Suriye’ye geri dönmeyecekler. Bu yüzden varlıklarına alışı» ifadesi, sığınmacılığın geçici bir durum olduğuna ve Suriyelilerin bu statüyü aştığına dair bir iddia ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, «sığınmacı dediğin, sığındığı yerde insanlara şükran duyar, saygı gösterir, onların yaşam alanına müdahil olmaz» ve «Mersin Mezitli sahilde cirit atmakta, nargile keyfi yapmaktadırlar. Sığınmacıdan ziyade ülkenin sahibiymiş gibi bir rahatlıkta gününü gün etmektedirler”(salata ekmek, 2018) gibi ifadeler, **Suriyelilerin belirli toplumsal beklentilere uymadığı yönünde**

eleştirilerle doludur. Bu tür söylemler mültecilerin kabul edilebilirliğini yerel halka “saygılı”, “şükran dolu” ve “görünmez” olmalarına bağlamaktadır. Sığınmacı kavramına ilişkin yeniden çerçeveleme, sığınmanın geçici bir durum olarak tanımlandığı ifadelerde net olarak görülmektedir: “sığınmak, geçici süreyle yapılan bir eyleme denir. Hâlâ ‘Suriyeli sığınmacı’ diyorsunuz!” (haykavis, 2021). **Bu söylemler mülteci ve sığınmacı kategorilerinin statüye dayalı olarak katı bir şekilde sınırlandırıldığını ve bu sınırların aşılması durumunda bu statülerin geçersiz sayıldığını öne sürmektedir. Bu söylemlerin ortak noktası Suriyelileri kabul edilebilir bir grup olarak görmek için öngörülen katı toplumsal normlardır.** Bu normlar mültecileri yerel halkın kültürel ve sosyal değerlerine tamamen uyum sağlaması gereken bir grup olarak tanımlarken, onların bireyselliklerini ve haklarını göz ardı etmektedir. **Söylemler sığınmacıların toplum içinde “meşru” bir yer edinebilmesini, yalnızca bu beklentileri karşılamaları koşuluyla mümkün kılmakta ve bu durum ayrımcı bir söylemsel yapı oluşturmaktadır.**

Girdilerde öne çıkan başka bir tanımlama biçimi, Suriyelileri diğer göçmen gruplarla karşılaştırmaktır. Göç politikalarındaki dönemsel değişiklikler ve ülkeye giriş yapan göçmen gruplara yaklaşımların farklılaşmasıyla birlikte, medya ve kamu kurumlarının döneme ve gelen grubun etnik kökenlerine dayanan seçiciliği, ötekiler arası bir hiyerarşi yaratarak “**makbul göçmen**” algısı yaratmaktadır. Cumhuriyetin kuruluşundan beri Türkiye’nin iltica politikasında önemli bir kriter olan Türk soylu olmak, halk nezdinde de kabul görmenin ilk koşullarından biridir. Bu bağlamda, “Türk(men)leri diğerlerinden ayırmak gerektiğini düşündüğüm topluluk. Hatırlarsanız; savaşın başında, Arap ve Kürtler sınırlarımızdan elini kolunu sallayarak geçiyor, sadece Türk(men)lerden resmi evrak soruluyordu. Dolayısıyla bizim Arap veya Kürt’e komşuluk borcumuz yok. Türk’e karşı soydaş olarak vazifemiz var. Yıllardır süren problemi işte bu noktada doğru adlandırmak gerek” (bigbenoz, 2019) ifadesinde göçmen gruplar arasında etnik kökenlere dayalı bir ayırım yapılmakta, etnik kökenin sınır geçişlerinde bir ayrıcalık olduğu, etnik aidiyet üzerinden bir sorumluluk ve ayrıcalık algısı pekiştirilmektedir. Etnik statükonun “doğal”, ‘adil’, ‘kaçınılmaz’ veya ‘demokratik’ olarak sunulması” baskın söylemin temel stratejilerinden biridir. Bu strateji ayrımcılık veya ırkçılığın reddedilmesi yoluyla ya da eşitsizliği, sınıfsal ve kültürel farklılıklar veya göçmenlik statüsünün özgün sonuçları bağlamında yeniden çerçeveleyerek ırk temelli tartışmalardan uzaklaştırma” biçiminde uygulanır (Dijk, 1995, s. 91). “Sahil kıyılarında nargile içen jölelilerin çoğunun aslında Iraklı olan sığınmacılar olduğu bilirse üzerlerindeki nefretin bir nebze kırılacağını düşündüğüm insanlar. Suriyeliler genelde daha fakir olanlar (...)” (hakkisenberg, 2018) yorumunda olduğu gibi ülkedeki tüm yabancıların Suriyeli olarak etiketlediğinin, tepki çeken hareketleri yapanların tamamının Suriyeli olmadığını altını çizen girdilerin yanı sıra “klasik Arap” şeklinde mültecileri kaynak ülke bazında tek bir isim altında kategorize edemediğinde etnik kimliğe vurgu yapan söylemlere de rastlanmaktadır. “**Klasik Arap**” ifadesiyle bir genelleme yapılmakta bu kez kişilerin etnik kimlikleri üzerinden ayrımcı bir dilin kullanılmaktadır. Bu tarz söylemler bu grupları tanımayı -aralarında ayırım olmadığını iddia ederek- reddetmekte fakat Türkmenler, Balkanlardan ya da Asya’dan gelenler yani Türk soylu olanlar bu söylemlerin dışında tutulmaktadır. Bu yaklaşım, “**makbul göçmen**” algısının etnik kökenler üzerinden şekillendiğini ve Türk soylulara ayrıcalıklı bir yer tanındığını pekiştirmektedir. Öte yandan “farklılıklara odaklanmak benlik farkındalığını, benlik farkındalığı da ‘öteki’ farkındalığını” geliştirmekte, ‘biz ve onlar’ şeklinde bir kimlik duygusunu” teşvik etmektedir (Lynn & Lea, 2003: 427). Bu bağlamda, “**klasik Arap**” gibi kategoriler, toplumsal kutuplaşmayı derinleştiren ve ötekileştiren bir söylem üretmektedir.

Kitlesel akınlardan kaynaklanan kontrolü kaybetme duygusu mültecilerle ilgili önyargılara neden olabilmektedir. Mültecilerin sosyal sorunların sorumlusu olduğuna inanıldığında onlara yönelik düşmanlık, hoşgörünün önüne geçmekte, ev sahibi topluluk mültecileri artan suç ve şiddetle ilişkilendirmektedir (Jacobsen, 1996: 670). Mülteciler ve hükümet politikalarına yönelik oldukça olumsuz bir dil kullanan “gereksiz şekilde, çok sayıda ve kontrolsüzce ülkeye salınmışlar. Salgın hastalık, suç ne ararsan da beraberlerinde getirip yaydılar. Üstüne yapmadıkları rezillik de kalmadı, ellerine para bile tutuşturdu hükümet yine zekâ kokan politikalarıyla. Ben bile bilirim ki bu durumlarda bir kamp açılır sınıra acil ihtiyaçlar karşılanır tehlike sonrası herkes evine döner. Ama yok bizim ülkemizde herkes muhteşem bir konfor içinde yaşıyor sanki (...) açlıktan bebekler, çocuklar ölüyor. (...) bizim de çoluğumuz çocuğumuz çocuk felci salgınından el altından aşı olsunlar diye dürtülüyor. Hükümet ve dangalakça politikaları yüzünden” (pusher, 2014) şeklindeki girdide sosyal ve politik meseleleri ele almakta mültecilerin gelişinin, toplum için bir tehdit olarak sunulduğu ve bu durumun “kontrolsüz” ve “gereksiz” olarak tanımlandığı görülmektedir. Mültecileri toplum için zararlı bir unsur olarak tasvir ederken mültecilerle ilişkilendirilen “salgın hastalıklar” ve “suç” gibi olumsuz unsurlar, toplumda korku yaratmayı amaçlamaktadır. Hükümetin mültecilere

yönelik politikaları eleştirilmekte ve küçümsenmektedir. Hükümetin mülteci politikalarını etkisiz ve hatta zararlı olarak tanımlayan bu söylemle mülteciler yük olarak sunulmakta ve toplumda onlara yönelik düşmanlık teşvik edilmektedir.

Bir diğer girdide mülteciler giderek artan bir şekilde “korunmaya ihtiyaç duyan kişiler değil, tehdit oluşturan kişiler olarak; sorunu olan kişiler değil, sorun olan kişiler olarak” sunulmaktadır (Joly, 1992: 65): “süreç o kadar kötü yönetiliyor ki, bu insanların yarın başımıza bela olacağını görmek için müneccim olmaya gerek yok. Avrupa’da devletler 3 bin, 5 bin mülteci alınca felekleri şaşırıyor, biz 3 milyon kişiyi, kim olduklarını bilmeden alıp bir de serbestçe her yere gitmelerine izin veriyoruz. Bu kişiler gelsinler, gidecek başka yerleri şu an çok yok. Ancak bu kişiler mutlaka bir kontrole tabii tutulmalıdır. Sıkıntılı olanlar aynen Suriye’ye geri gönderilmelidir. Hırsız, arsız aynen Suriye’ye geri gönderilmelidir. Bu kişilerin serbestçe her yere gitmelerine izin verilmemeli, oluşturulan kentlerde yaşatılmalıdır. Serbest dolaşım büyük güvenlik riskleri oluşturmaktadır. Bu kişilerin sömürülmesinin önüne geçilmelidir. Şu anda kızlarını 3 kuruşa birilerine metres veren, oğlunu 300-400 TL’ye karın tokluğuna çalıştıran insanlar topluma karşı öfkeyle dolmaktadır. Yarın bunların ne gibi adli sonuçlara yol açacağı meçhul. vs. vs. yapacak çok iş var ama biz hala “saldık çayıra, Mevla’m kayıra” mantığıyla iş yapmaya devam ediyoruz... tanım: saatli bomba” (kartallar yüksek uçar, 2016). Mültecilere yönelik **ötekileştirme** söylemi içeren bu girdide ilk olarak mülteciler toplum için gelecekte bir tehdit olarak tasvir edilmektedir. Bu söylem, mültecilerin toplumda yaratacağı olumsuz etkileri önceden kestirilmiş ve kaçınılmaz olarak sunmaktadır. Kullanılan dil önyargıyı pekiştirmekte ve mültecilerin tehditkâr bir kimlikle anılmalarına temel hazırlamaktadır. Türkiye’nin mülteci kabul süreçlerinin kaotik ve kontrolsüz olduğunun altı çizilerek kontrolsüz bir göç dalgası algısı pekiştirilmektedir. Mültecilerin zorunlu olarak Türkiye’ye geldiklerini kabul ederken bu durumu olumsuz bir bağlamda sunarak mültecileri “yük” olarak konumlandırmaktadır. Ardından, mültecilerin mutlaka kontrol altına alınması gerektiği vurgusu yapılmakta ve özellikle “sıkıntılı” veya olumsuz etiketlenen bireylerin geri gönderilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Mültecilerin ahlaki yozlaşmayı da beraberinde getirdiği ima edilirken “öteki” sadece bir tehdit ya da yük değil, aynı zamanda toplumun değerlerinin bozulmasına yol açan bir figür olarak konumlandırılmaktadır.

Mültecilerin dilencilik yapması söylemlerde sıkça vurgulanan ve toplumsal olarak onaylanmayan bir davranış biçimi olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, “adamlar buraya sığınmaya değil bildiğin dilenmeye gelmiş hayır dilenciye para vereceksem Türk olanına veririm” gibi ifadelerde “biz ve onlar” ayrımını açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu söylemde Türk dilenci ile Suriyeli dilenci arasında bir karşılaştırma yapılmakta ve Suriyeliler ekonomik yardıma layık olmayan bir grup olarak tanımlanmaktadır. Böylece, benlik inşası yerel halkın kendi ihtiyaç sahiplerine öncelik veren bir ahlaki üstünlükle çerçevelenmesiyle sağlanırken, mülteciler öteki olarak dışlanmaktadır. Dilencilik bu söylemde yalnızca bireysel bir davranış değil, mültecilerin genel özelliklerini temsil eden bir durum olarak sunulmaktadır. “Trafik ışıklarında bekleyenler bildiğin profesyonel dilenci” ifadesinde mülteciler yardım ve destek arayışında olan kişilerden ziyade bu eylemi bir strateji ve meslek haline getirmiş kişiler olarak resmedilmektedir. Bu dil mültecilerin mağduriyetlerini görmezden gelirken, onları toplumun kaynaklarını kötüye kullanan bir grup olarak kodlamaktadır. Ayrıca bu söylemde mültecilerle günlük yaşamda karşı karşıya kalma durumu rahatsızlık ve zorunluluk üzerinden ifade edilmektedir. Dilencilerle “kaçınılamayacak yerlerde karşılaşma mecburiyeti”, mültecilerin bireysel varlıklarının toplumsal bir rahatsızlık kaynağı olarak görüldüğüne işaret etmektedir. Mülteciler bu bağlamda farklı, uygunsuz ve toplum dışı bir grup olarak temsil edilmektedir. Goffman (1963) Stigma adlı kitabında damgalanmanın üç türünü tanımlamaktadır: bedensel deformasyonlar, kötü kişisel karakter ve kabile damgalaması. Kabile damgalaması ırk/etnik köken, ulus veya din ile bağlantılıdır. Türkiye’deki mültecilere yönelik iki kategoride damgalamadan bahsedilebilir: Birincisi -kabile damgalaması örneği olarak kabul edilebilecek- geldikleri ülke ve milliyetlerine göre Suriyeli, İranlı, Afgan ya da etnik kimliğe göre Türkmen, Arap olarak adlandırılmalarıdır. İkincisi, ev sahibi toplumun mültecilere “hain olmak”, “suç işlemeye yatkın olmak”, “az gelişmiş olmak” gibi kötü kişisel özellikler atfetmesidir. Bu kategoride Goffman daha ziyade fiziksel olarak deforme olmuş insanlardan, eski akıl hastalarından, uyuşturucu bağımlılarından ve fahişelerden “damgalanmış insanlar” olarak söz eder. Mülteci, görünümü, etnik kimliği veya kültürel özellikleri itibarıyla ev sahibi topluma benzemeyen, ilk bakışta çoğu zaman “farklı” olarak nitelendirilen kişidir. Damga, toplumun zihninde “normal” olarak görülen şeylerden oluşur ve buna göre sınıflandırmalar yapar. Bu anlamda damga, toplumun ürettiği şeydir ve daha sonra damgalanmış insanlara dönüşen bireylerin sosyal kimliğini şekillendirir. Mülteci nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde “normal” olan “vatandaş”, “normal olmayan” veya “yabancı” olan ise mültecidir.

Mültecilerin tamamı “niteliksiz” olarak damgalanmakta ev sahibi topluluktan aşağıda konumlandırılmaktadır. Mültecilerin “sosyal inşası diğer sosyal grupların yeniden inşasını ve yeniden konumlandırılmasını gerektirirken; aynı zamanda bazı şüpheli kurumsal uygulamaların meşrulaştırılmasını” beraberinde getirmektedir (Lynn & Lea, 2003: 447). Mültecilerin temsili çoğu zaman önyargıların kalıplaşmış kullanımıyla karakterize edilmektedir ve genel olarak olumsuzdur. Mülteciler zaman zaman “savunmasız ve çaresiz” olarak tanımlanırken sıklıkla “tehlikeli bir ‘öteki’ olarak” tanımlanır.

3.2. Benliğin İnşası: Kendini Farklılaştırma

Dil, din, etnik köken, dış görünüş gibi farklılıklara odaklanmak “öteki”yi tanımlamanın yanı sıra kişide benlik bilincini geliştirerek “biz ve onlar” ayrımını temel alan bir kimlik duygusu inşa eder. Kişi farklılıklara işaret ederek karşısındakini tanımlarken kendisinin ne olmadığını ifade etmekte dolaylı olarak kendini tanımlamaktadır. Djik (1990: 170) önyargılı insanların ırkçı görünmemek için yabancılar hakkında olumsuz görüşler ifade etmek yerine kendi olumlu yönlerini sunmanın stratejik bir taktik olduğunu iddia eder.

Suriyeli mülteciler kendi ülkelerinde kalıp “vatanlarını savunmak” yerine “kaçmayı” tercih ettikleri söylemiyle eleştirilmekte ve özellikle erkeklerin bu şekilde davranması vatana ihanet olarak değerlendirilmektedir. Erkek mültecilere yönelik bu tür eleştirilerin nedenini anlamak için Connell’in (2005) “hegemonik erkeklik” kavramına kısaca bakmak faydalı olacaktır. Connell (2005: 76) Masculinities adlı kitabında tek bir erkeklik değil birçok farklı erkeklik olduğunu ve her birinin “farklı iktidar konumlarıyla ilişkili olduğunu” savunur. Hegemonik erkeklik kavramı “yaygın idealleri, fantezileri ve arzuları” ifade eder ve toplumsal cinsiyet rollerinin eril idealleştirilmesine vurgu yapmaktadır (Connell & Messerschmidt, 2005: 838). Bu kavram bazı kültürel, tarihsel ve toplumsal varsayımlarla sınırlı olsa da ideal tip vurgusu nedeniyle pek çok erkeği dışlar. Normatif veya baskın erkeklik, davranış, düşünme veya hareket etme biçimlerine ilişkin standartları belirler (Connell, 2005: 837). Normatif/baskın erkeklik fikrine göre, savaş ortamında ideal bir erkeğin yapması gereken şey, vatanını terk etmemek ve canı pahasına da olsa onun için mücadele etmektir. Bu bağlamda Türkiye’deki mülteciler, özellikle de erkekler, “kendi memleketlerini terk etmeleri ve kaçmaları” nedeniyle ideal erkek normundan sapmış görülmektedir. “Biz ve onlar” ayrımı “vatansever” ve “hain” kavramları temelinde anlatılır, “onlar” “hain” olarak etiketlenirken “biz”den daha aşağıda konumlandırılır. Burada egemen grubun tatmini olarak milliyetçilik öne çıkar. Hegemonik erkeklik, “ihanet”, “savaştan kaçma” gibi söylemler aracılığıyla milliyetçilikle iç içe geçmiştir. Ülkesi için savaşmayan genç erkekler, kendileri yerine başkalarını ülkeleri için savaşmak zorunda bıraktıkları için suçlanmakta, “korkak ve utanmaz” olarak etiketlenmektedir. Ülkesini savunmamak, savaştan kaçmak “adam olamamakla” eşleştirilerek egemen erkeklik kurgusunda mülteciler ideal olanın dışında bırakılmaktadır: “adam olan kendi ülkesini korur onun için savaşır. Biz gitseydik eminim sınırdan hepimizi vururlardı. haa kadınlar mı var diyorsunuz” (bosharif, 2015). Bu söylemde “adam olmak” ifadesi yalnızca fiziksel cesaret ve savaşma yeteneği değil, aynı zamanda ahlaki bir üstünlük anlamına gelmektedir. Kendini “adam” olarak tanımlayan grup, ahlaki olarak üstün bir kimlik inşa etmekte bu idealize edilmiş benlik, ülkesini savunma sorumluluğunu yerine getiren, onurlu ve fedakâr bir birey olarak sunulmaktadır. Mültecileri “adam olamayan”, dolayısıyla ahlaki olarak eksik veya zayıf bireyler olarak konumlandırmak “biz” kimliğini güçlendirirken “onlar” kimliğini küçümsemektedir. Girdi de ayrıca kadınlar, savaşın aktif bir öznesi olamayacakları varsayımına dayalı olarak dolaylı bir biçimde ötekileştirilmektedir. Söylem, savaşın yalnızca erkeklerin görevi olduğunu varsayarak, cinsiyetçi bir bakış açısını da yansıtmaktadır. Bu söylemde, “biz” ahlaki, milli ve etik değerler açısından üstün bir grup olarak tanımlanırken, mülteciler “sorumsuz, zayıf ve ayrıcalıklı” bir öteki olarak sunulmaktadır. Mültecilerin koşulları göz ardı edilerek ülkelerini terk etmelerini etik bir ihlal gibi sunmak, ötekileştirmeyi derinleştirmekte ve empati kurulmasını zorlaştırmaktadır. Girdinin sahibi yalnızca ötekini suçlarken “biz” kimliğini ötekinin eksikliği üzerinden tanımlamaktadır. “Ötekilik bir karşıtlık ilişkisi aracılığıyla tanımlanana kadar ‘benlik’ gerçekleştirilemez. Ulusal kimlik, bizimle onlar arasında farklılıklar oluşturabilen, esas itibarıyla paylaşılan bir toplumsal etkileşim ürünüdür” (Kozisek, 2016, s. 9). Erkeklikle iç içe geçmiş bir milliyetçilik söylemi aracılığıyla “biz ve onlar” ayrımı yapılarak mülteciler ötekileştirilmekte ve milliyetçi söylemin en önemli unsurlarından biri olarak “vatan savunması” söylemi kurgulanmaktadır. Milliyetçiliğin ve ulus devletin temel unsurları olan dil birliği, tarih birliği, kültür birliği ve milli kimlik gibi kavramlar hâlâ çoğunlukla “biz ve onlar” ayrımını diri tutmak amacıyla kullanılmaktadır: “çoğu ülkesini savaşmadan bırakan kaçan genç erkek nüfusun oluşturduğu topluluk. Bir de suriyede savaşı bitirin biz geri döneriz diye nutuk atıyorlar. Oldu başka. Başka milletlerin çocukları sizin için esadla işidle savaşacak. Çoğu korkak ve utanmaz. Savaş bitse bile

çoğu geri dönmezler. Varsa oradaki araziye evini satarlar anca” (ahşap dibegin demir tokmagi, 2015). Yazarların vatan savunması konusunda bağımsızlık savaşı veren kendilerinden çok önceki bir kuşağa atıf yaparak mültecileri eleştirmeleri üzerinde durulması gereken söylemlerden biridir. Bu söylemde milliyetçiliğe, Ötekini aşağı gören, kendi tarihiyle övünen bir söylem eşlik etmektedir. Savaş koşullarında bulunmamış bu insanlar, tamamen farazi bir durum yaratarak kendi ülkelerinde bir savaş çıkması durumunda vatanlarını asla terk etmeyeceklerini ve onu savunacaklarını varsayarak, savaştan kaçan insanları eleştirmektedir. “Toplumsal olarak inşa edilmiş diğer paradigma türleri gibi, erkekliğin inşası da sınıf, etnik köken ve ırk gibi belirli yapıları” yansıtmaktadır ve burada yapılan erkeklik tanımındaki spesifik yapılar savaş ve ondan kaçan erkeklerdir (Montes, 2013: 472). Onlara karşı “biz” vatanımız için savaşıyoruz, “biz” canımızı feda ederiz, “biz” savaştan kaçmayız gibi ifadelerle başvurarak mültecilerle (özellikle de erkeklerle) ev sahibi topluluğun erkekleri arasında sembolik sınırlar çizilmektedir. Böylece ev sahibi topluluk erkekleri idealize edilerek diğerleri ötekileştirilip dışlanmakta ve “biz” ve “onlar” ayrımı eril ve milliyetçi bir söylemle yeniden inşa edilmektedir. Erkek mülteciler hain ilan edilip ötekileştirilirken milliyetçilikleri ve erkeklikleri tartışmaya açılarak kendilerinden beklenen toplumsal cinsiyet rollerini (savaşmak, vatani savunmak, kaçmamak) yerine getirmediği için eleştirilir. Savaştan kaçan erkekleri “vatan haini” olarak etiketleyen bu eril söylem, “vatan” kelimesini öne çıkararak milliyetçi söylemle iç içe geçmektedir. Wimmer ve Schiller’e (2003: 583) göre milliyetçi söylem “ulusal toprakları fetişleştirmeyi, halkın kanı pahasına savunulmayı hak eden bir kutsal alan haline getirmeyi” amaçlamaktadır. Bu tür söylemlerde ev sahibi toplum üyelerinin ortak mirasa -ataların kanıyla sulanmış vatan toprağına- atıfta bulunarak mültecileri ötekileştirdiği görülmektedir. Şanlı tarihi hatıralar “bizi” tanımlayan unsurlardan biri olarak görülmektedir.

Mültecilerin savaş nedeniyle anayurtlarını terk etmelerinin geride kalanlara ve ulusal birliğe ihanet olduğu teması da öne çıkan söylemlerden biridir. Bu söylemde, savaş zamanında kendi ülkelerini terk edenlerin, geride kalanları düşünmediği, millet olmanın ön şartlarından birlik ve beraberlik gibi ortak duygulara zarar verdiği vurgusu yapılmaktadır. Vatanlarına ihanet ettiği düşünülen mülteciler “vatan haini” olarak damgalanmakta ve bu sebeple -vatanlarına faydaları olmadığından- Türkiye’ye hiçbir fayda sağlayamayacak kişiler olarak görülmektedir.

Mültecilerin savaştan kaçmalarına hoşgörülle yaklaşarak, savaş bitene kadar Türkiye’de kalmalarına izin verilmesi gerektiğini savunan girdilerde dahi yazarların kendilerinin böyle bir durumda ülkelerini terk etmeyecekleri; yurtdışında mülteci olmaktansa savaşarak ölmeyi tercih edecekleri şeklinde ifadeler eşlik etmektedir. Savaştan kaçan mültecileri “hain” olarak etiketleyenlerden daha hoşgörülü bir yaklaşım sergileyen bu söylem savaş zamanında vatani terk etmeyi, en hafif tabirle “kolay yolu seçmek” olarak tanımlamaktadır. “Mülteci olmak” ifadesine yüklenen anlam mülteci olmayı zor ve istenmeyen bir durum olarak ele alan bir bakış açısı içermektedir. Diğerlerine göre daha hoşgörülü olan bu girdilerde, mültecilerin Türkiye’de yaşamasına belirli koşullar altında izin verilmesi gerektiğinin altı çizilmektedir. Yine de sıklıkla mültecilerin ülkenin her yerinde değil, belirli yerlerde yaşamasına izin verilmesi ya da burada sadece misafir olarak kalmalarının ve zamanı gelince geri dönmelerinin sağlanması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu tarz ılımlı söylemlerin dahi ‘ama’ ile bitmesi, zihinlere yerleşen “biz ve onlar” ayrımının sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Mülteci her zaman yabancısıdır ve hiçbir zaman “biz” olarak ifade edilen topluluğun üyesi olamaz: “yaşlı kadın ve çocuklara kucak açma olayına okey de bu zıprır zıprır gezen keyif çatan adamlara ne demeli bizim askerlerimiz yerine neden onlar zorunlu olarak ülkelerini korumaya götürülüyor” (burchina93, 2019).

Öne çıkan bir diğer söylem “ülkenin kendi vatandaşlarına hiçbir zaman yetmeyen mevcut kaynaklarının” mülteciler tarafından paylaşılmasıdır. “Dağdan gelip bağdakini kovacak potansiyelleri vardır” (niktir et niktir de olur, 2016) ifadesi benlik ve öteki arasındaki ayrımı güçlendiren bir dil kullanmaktadır. Bu söylem, benlik olarak konumlanan yerel halkı hak sahibi, yerleşik ve kaynaklara doğal olarak erişme hakkına sahip bir grup olarak inşa ederken; mültecileri öteki olarak, yerel halkın haklarını tehdit eden, dışsal bir aktör olarak farklılaştırmaktadır. Bu bağlamda benlik inşası “meşru” hak sahipliği ile ilişkilendirilir. Yerel halk bu söylemde ülkenin kaynaklarının orijinal ve doğal sahibi olarak temsil edilir. Bu durum yerel halkın kendi kültürel ve ekonomik kaynaklarına olan haklarının sorgulanamaz olduğu varsayımına dayanır. Öte yandan, mülteciler “dağdan gelen” metaforuyla, dışsal, yabancı ve potansiyel bir tehdit olarak çerçevelenir. Bu metafor, mültecilerin yerel topluluğa ait olmadığını ve onların mevcut düzeni bozma kapasitesine sahip olduklarını ima etmektedir. Söylemin ötekini farklılaştırma stratejisi tehdit algısıyla birlikte bir hiyerarşi yaratmayı amaçlar. Bu bağlamda yerel halkın sahip olduğu haklar doğallaştırılırken, mültecilerin bu hakları talep etmesi meşru bir hak arayışından ziyade bir tehdit olarak kodlanır.

İfadedeki “kovacak potansiyel” vurgusu, mültecilerin yalnızca kaynaklara ortak olma çabasıyla sınırlı kalmadığını, aynı zamanda bu kaynakların yerel halktan alınarak tamamen mülteciler tarafından kontrol edilmesine yönelik bir risk barındırdığını ima eder. Bu söylem, mülteciler ve yerel halk arasındaki kaynak paylaşımı meselesini tarafsız bir konu olarak değil, bir çatışma ve hak mücadelesi bağlamında çerçevelemektedir. Bu da ötekini dışlayan ve benliği meşrulaştıran bir söylem üretimine katkıda bulunmaktadır.

Kapıları açıp Avrupa’ya gönderme tehdidi sadece mültecilere değil “yeterince sorumluluk almadığı” düşünülen Avrupa ülkelerine de yönelik bir tehdittir. Burada mülteciler bir yandan güvenlik sorunu olarak diğer yandan Avrupa ülkelerini tehdit etmenin bir aracı olarak konumlandırılmaktadır. Savaşta kaçanların -özellikle genç erkek mültecilerin-, sığınma talep ederken ülke seçenlerin, ilk sığınma ülkesi olan Türkiye’den Avrupa’ya geçmek isteyenlerin, Türkiye’de kalmak isteyenlerin farklı şekillerde suçlandığı bu söylemlerde “kendilerine verilenle yetinmeyen kişiler” vurgusu öne çıkmaktadır: “aga adamlar güya canlarını kurtarmak için savaştan kaçıyor, onlara kucak açıyorsun ama beyefendiler beğenmiyor. Sadece Türkiye’yi değil, Yunanistan’ı, Bulgaristan’ı, Romanya’yı, Macaristan’ı, Sırbistan’ı, hatta Avusturya’yı beğenmiyor herifler. Almanya veya İngiltere’ye kapağı atmak hedef. Garanti olsun diye kucağına iki aylık bebek. Tamam içlerinde gerçekten yardıma muhtaç olanlar var eyvallah da sığınmacılara bakıyorum çoğu zıpkın gibi delikanlı. Moda tabirle “ tükürükleriyle İşid’i boğarlar “ ama beyefendiler vatanini, namusunu, kardeşini, atasını, bayrağını korumak için savaşacağına kaçıyorlar. Hadi ölümden korkuyorsunuz ona da eyvallah da birader canini sığındığın ülkeyi beğenmemek nedir ya. Ben devletin yerinde olsam, ne kadar sığınmacı varsa, buyur kardeşim otobüs biletin, vapur biletin ahanda Yunanistan, Bulgaristan bedava. Açarım kapıları, Avrupa uğraşsın” (reklama reklam demeyen arkadaşlar, 2015). Bu girdide yerel halk “haklı, fedakâr ve cömert” bir grup olarak inşa edilirken, mülteciler “nankör, fırsatçı ve tehdit oluşturan” bir dış grup olarak temsil edilmektedir. Yerel halk “onlara kucak açıyorsun” gibi ifadelerle, mültecilere yardım eli uzatan, fedakâr ve merhametli bir topluluk olarak tanımlanmaktadır. Bu temsil yerel halkı ahlaki olarak üstün ve doğal olarak hak sahibi bir konumda yerleştirmektedir. Yerel halkın cömertliğine vurgu yapılırken, bu cömertliğin karşılığında mültecilerden “minnet” ve “uyum” beklenmektedir. **Yerel halkın mültecilere yardım etme kapasitesine sahip bir grup olarak bu yardımı hak edenlerin kim olduğuna karar verme yetkisine sahip olduğu varsayılmaktadır.** Yerel halkın hak sahipliği ve meşruluğu “sığınılan” bir ülkenin sakinleri olarak, toprağa ve kaynaklara yönelik kontrol hakkına dayandırılmaktadır. Bu kontrol hakkı ötekine karşı duyulan rahatsızlık ve eleştiri üzerinden pekiştirilmektedir. Böylece, benlik inşası, yerel halkı hakları ihlal edilen bir grup olarak resmederek güçlendirilmektedir. Mülteciler ise “beyefendi” ve “herifler” gibi ifadelerle fırsatçı ve nankör bir grup olarak temsil edilmektedir. Bu temsil onların insani yardım ihtiyaçlarından ziyade, ekonomik ve stratejik hedefleri olan bireyler olarak algılanmasını sağlamaktadır. “Almanya veya İngiltere’ye kapağı atmak hedef” ifadesi, mültecilerin yardım yerine kendi çıkarlarını düşünen bireyler olduğu algısını pekiştirmektedir. Ayrıca, “zıpkın gibi delikanlı”, “tükürükleriyle İşid’i boğarlar” gibi ifadeler, mültecilerin fiziksel güç ve yaş açısından savaşa katılabilecek durumda olduğunu ima ederek, onların “yardıma muhtaç” olma statüsünü sorgulamaktadır. Bu bağlamda mülteciler -sahte bir mağduriyet sergiledikleri iddia edilerek- ahlaki olarak yetersiz, hatta dolandırıcı bir grup olarak kodlanmaktadır. Ötekileştirme stratejisi mültecilerin yerel halktan farklı olduğunu vurgulamakta, onların toplumsal düzeni bozduğunu ve bu düzene tehdit oluşturduğunu ima etmektedir. “Avrupa uğraşsın” benzeri ifadeler mültecilerin yalnızca yerel topluma değil uluslararası topluma da yük olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. Bu yük algısı, ötekileştirmeyi güçlendirirken mültecilerin varlığını meşru bir insan hakkı meselesinden ziyade yönetilmesi gereken bir kriz olarak çerçevelemektedir.

“En çok kızdığım mevzuda bizi beğenmeyip Avrupa’ya kaçmaya çalışmalarıdır” (otuken reis, 2018) ifadesi “biz ve onlar” ayrımını pekiştirirken, mültecilerin yerel topluma duyduğu “minnet” eksikliği üzerinden bir rahatsızlık dile getirmektedir. Söylem yerel halkı hak sahibi ve fedakâr bir grup olarak inşa ederken mültecileri nankör, fırsatçı ve bu topluma ait olmayan bireyler olarak ötekileştirmektedir. Yerel halkın duygusal tepkisini merkeze koyan bu ifade benliği üstün ve haklı bir konumda yerleştirmektedir. Bu tür bir ifade yerel halkın cömert bir grup olduğunu varsaymakta ve mültecilerin bu yardıma karşılık “minnet” duyması gerektiğini ima etmektedir. Benlik inşası, yerel halkın pozitif bir imajını koruma çabasıyla desteklenmekte, benlik mültecilerin “beğenmediği” ancak onların hayatta kalmalarını sağlayan bir kurtarıcı olarak temsil edilmektedir. Yerel halk yardım sunan bir grubun ötesinde mültecilerin varlıklarını sürdürmelerinin temeli olarak konumlandırılmakta, yerel halk için üstün ve vazgeçilmez bir statü inşa edilmektedir. Mülteciler nankör bir grup olarak resmedilirken insani ihtiyaçları göz

ardı edilerek, onların yalnızca yerel toplumu eleştiren ve daha iyi koşullar peşinde koşan bir grup olduğu ima edilmektedir. Bu söylem ötekini “tatminsiz” ve “ayrıcılık talep eden” grup olarak farklılaştırmaktadır. Ayrıca, “Avrupa’ya kaçmaya çalışmaları” ifadesi, mültecilerin yerel topluma ait olmadığını ve olmayı istemediğini öne sürmektedir. Bu şekilde mülteciler yalnızca “öteki” değil, aynı zamanda “uyumsuz” bir grup olarak temsil edilmektedir. Bu söylemde dikkat çeken bir diğer unsur, yerel toplumu mültecilere karşı üstün ve vazgeçilmez bir pozisyonda yerleştiren güç ilişkileridir. Söylem, yerel halkın mültecilere sunduğu imkanları bir lütuf olarak göstermekte ve bu lütuf karşısında mültecilerin taleplerini ve seçimlerini eleştirmektedir. Bu durum, yerel halkı “haklı ve güçlü”, mültecileri ise “talepkâr ve haksız” bir pozisyona sabitlemektedir.

Mültecilerin ele alınışındaki “bize karşı onlar” eğilimi, büyük ölçüde “azınlık grupların dışlanmasını geçerli kılan dolayimli bir ulusal kimliğin geliştirilmesinden beslenmektedir”. Çoğu zaman medya, bir ulusun parçası olarak kabul edilen bir topluluğun sınırlarını tanımlayarak ve azınlıkları “ötekiler” olarak dışlayarak sınırlı şekillerde dolayımlanmış bir ulusal kimlik oluşturmuştur (Fürsich, 2010: 113). Keskin bir “biz ve onlar” ayrımı barındıran ve kültürel farklılıklara vurgu yapan “evet Suriyeliler ve bizler çok farklı kültürlerdeniz. Zengin olanları inanılmaz zenginler. İstanbul’daki pahalı sitelerde iki eşine birden daire alan bir adamın sığınmacı olması beni acayip sorular sormaya zorluyor. Çok eşlilik sorun değil, doğum kontrolünün olmaması sorun değil, hijyen anlayışının olmaması hiç mi hiç sorun değil!” (akademikpanda, 2015) ifadesi yerel halkı belirli bir kültürel norm ve değerlere sahip, rasyonel ve düzenli bir grup olarak inşa ederken, Suriyelileri bu normlardan ve değerlerden uzak, uyumsuz ve rahatsız edici bir grup olarak farklılaştırmaktadır. Bu söylemde benlik inşası “kültürel üstünlük” üzerinden şekillenmektedir. Yerel toplum belirli bir hijyen anlayışına sahip, doğum kontrolü gibi rasyonel davranışları benimseyen ve tek eşlilik gibi normlara uygun yaşayan bir grup olarak temsil edilmektedir. Bu, benliği yalnızca farklı değil, aynı zamanda üstün bir konuma yerleştiren bir çerçeve oluşturmaktadır. İfadedeki “bizler çok farklı kültürlerdeniz” söylemi, bu ayrımı açıkça vurgulayarak, kültürel farkın altını çizmekle kalmaz, bu farkın bir çatışma kaynağı olduğunu ima etmektedir. Ötekini farklılaştırma, Suriyelilere atfedilen “uygunsuzluk” ve “aşırılık” imgeleriyle yapılmaktadır. “Zengin olanları inanılmaz zenginler” ifadesi sığınmacıların yalnızca yardıma muhtaç kişilerden oluşmadığına dikkat çekerken, bu durumun yarattığı “çelişki” üzerinden ötekini sorgulayan bir dil kullanılmaktadır. Suriyeliler arasında “iki eşine birden daire alan” bireylerin varlığına yapılan vurgu, yalnızca ekonomik eşitsizlik üzerinden değil, aynı zamanda çok eşlilik gibi toplumsal normlara aykırı bulunan pratikler üzerinden bir ötekileştirme stratejisi geliştirmektedir. Bu farklılaştırma söylemde ötekini aşağılayıcı ve olumsuz imgelerle pekiştirilmiştir. Kullanılan ironik ve küçümseyici ton ötekinin kültürel normlarının ve yaşam biçimlerinin farklı ve kabul edilemez olduğu yönündeki algıyı yansıtmaktadır. Suriyeliler yerel topluma entegre olamayacak, hatta toplumsal düzeni bozacak bir grup olarak kodlanmaktadır. Bu söylem benlik ve öteki arasındaki karşıtlığı güçlendiren hiyerarşik bir yapı kurmakta, Suriyeliler “uyumsuz,” “aşırı” ve “norm dışı” bir grup olarak resmedilirken, yerel toplum “rasyonel,” “düzenli” ve “kabul edilebilir” bir yaşam biçiminin temsilcisi olarak sunulmaktadır.

Bu bölümde ele alınan söylemler, mültecilere yönelik toplumsal algının inşasında “biz ve onlar” arasındaki ayrımın nasıl pekiştirildiğini kendini farklılaştırarak benliğin nasıl inşa edildiğini açıkça göstermektedir. Yerel halk, kendisini yardım sunan, fedakâr ve üstün bir konumda inşa ederken, mülteciler sıklıkla nankör, tatminsiz ve tehdit oluşturan bir grup olarak farklılaştırılmaktadır. Bu tür söylemler, yalnızca bireyler arasındaki algıları değil, aynı zamanda toplumsal düzeydeki güç ilişkilerini ve hiyerarşik yapıları da yeniden üretmektedir. Ötekileştirmenin bu biçimi, mültecilerin insani ve bireysel ihtiyaçlarını görünmez kılarken, onların homojen ve olumsuz bir grup olarak temsil edilmesine neden olmaktadır. Bu tür bir dil toplumsal uyumu teşvik etmek yerine ayrışmayı ve mültecilere yönelik olumsuz algıları derinleştiren bir işlev görmektedir. Bu bağlamda, söylemin dilsel yapısı, toplumsal ayrışmayı derinleştirirken, mültecilere yönelik ayrımcı ve dışlayıcı politikaların meşrulaştırılmasına da hizmet etmektedir.

3.3. “Bize” Karşı “Onlar”: İçimizdeki Düşman

Türkiye’deki mültecilerden Suriye’den gelenlerin savaş bitince evlerine dönmeleri, diğer ülkelerden gelenlerin ise üçüncü bir ülkeye yerleştirilmesi beklenmektedir. “Misafir” kavramı göçün başladığı 2011 sonrası ilk birkaç yıl Suriyeliler için sıklıkla kullanılmıştır. “Misafir” kavramının vurgulanmasının ve kullanılmasının nedeni ev sahibi ülkenin mültecileri geçici ikamet sahibi olarak görmesidir. Mültecilerin geçiciliğine, misafir olduklarına sıklıkla yapılan vurgu -her ne kadar artık kullanımdan kalkmış görünse de- kamu kurumlarının ve medyanın “misafir”

söyleminin ev sahibi toplum tarafından da benimsenmiş olduğunu göstermektedir. Benzer biçimde sözlük yazarları da mültecileri muhtaç, yoksul ve geçici misafirler olarak kendilerinden daha aşağı bir konuma yerleştirmeyi tercih etmektedir. Mültecilerin yabancı ve/veya misafir olarak tanımlanması “biz ve onlar” algısını daha belirgin hale getirmekte ve bazı açılardan bu iki topluluk arasına bir çizgi çekilmesine yol açmaktadır. Yazarlar ev sahibi-misafir olarak da tanımlanabilecek bu eşitsiz ilişkide daha yukarıda konumlandıkları kendilerini mülteciler hakkında söz sahibi olarak görmektedir. Bu konumlandırmanın bir sonucu olarak mültecilerin “saygılı”, “sorun çıkarmayan”, “dikkat çekmeyen” ve “şikâyet etmeyen” insanlar olması beklenmektedir. Öteki olmak yalnızca kişinin bireysel özelliklerinin bir sonucu değil aynı zamanda ev sahibi toplumun inşa ettiği “biz ve onlar” ayrımının da bir yansımasıdır. Bir kişi bir kez mülteci olduğunda -özellikle de mülteci akınları yoluyla- ev sahibi topluluk tarafından yabancı bir ülkeden gelen bir topluluğun (Iraklılar, Suriyeliler, İranlılar vb.) bir parçası olarak, bir stereotip olarak etiketlenmeye başlar. Bu bağlamda benliğin ve ötekinin inşasının yanı sıra ortaya çıkan söylemlerden biri de “içimizdeki düşman” söylemidir. Prensipite “düşman sığınmacıdır ve kişi ırkçı bir kimliği inkâr etmeye çalışsa da bu söylem ırkçı argümanları” devam ettirmektedir (Lynn & Lea, 2003: 446). “(...) ister faşist deyin ister insan düşmanı. Ya kaçmayı gidip ülkelerini savunsunlar ya da efendi gibi sınırdaki kendileri için oluşturulan mülteci kamplarında yaşasınlar. Senin ülkende savaş çıktı diye benim kadını yolda tedirgin yürümek, taciz edilmek, taciz korkusuyla yaşamak zorunda değil. Senin ülkende savaş çıktı diye benim insanım senin yarattığın tahribata katlanmak, senden zarar görmek zorunda değil. Eğer buna faşistlik deniyorsa faşist olmaya razıyım ben” (tilion, 2015) söyleminde “biz” yani yerel halk, saldırıya uğramış, mağdur edilmiş ve bu mağduriyete rağmen haklarını savunmak isteyen bir topluluk olarak inşa edilmektedir. “Benim kadını,” “benim insanım” ifadeleri, benlik inşasını milliyetçi ve sahiplenici bir temelde kurmaktadır. Bu söylem mültecilerin varlığını toplumsal düzene yönelik bir tehdit olarak çerçevelerken, yerel halkın haklarının sorgulanamaz ve doğal olduğunu varsaymakta, böylece, “biz” hak sahibi olan ve bu hakları koruma mücadelesi veren bir grup olarak meşrulaştırılmaktadır. Söylem mültecileri dışarıdan gelen “diğer” bir grup olarak “içimizdeki düşman” olarak konumlandırırken mültecilerin kamplarda yaşamasını talep ederek toplumsal yaşamın dışına çıkarılmasını talep etmektedir. Mağduriyetleri sorgulanan mültecilerin varlığı yalnızca geçici ve koşullu bir hak olarak kabul edilirken, insani ihtiyaçları ve zorunlu göç nedenleri görünmez kılınmaktadır. Mülteciler bir tehdit kaynağı ve toplumsal tahribatın sorumlusu olarak kodlanmaktadır. Mültecileri bireysel hakları ihlal eden ve toplumsal düzeni bozan bir grup olarak resmeden bu dil onları cinsel şiddet ve suçla ilişkilendirerek tehditkâr bir düşman olduklarını ima etmektedir. Düşmanlaştırıcı bu retorik “faşist olmaya razıyım” gibi ifadelerle meşrulaştırılmakta, ötekileştirici tutumun ideolojik ve ahlaki açıdan savunulabilir olduğu mesajını vermektedir.

Mültecileri iş, barınma ve hizmet gibi konularda rakip olarak gören ev sahibi topluluk mültecilerin yaşam koşullarının daha fazla mülteci çekecek kadar iyi olmamasını isterken düşmanca veya duyarsız görünmek istemez (Benard, 1986: 621). Türkiye’de halihazırda var olan işsizlik benzeri sorunlar mültecilere bağlanmaktadır. Ancak mülteciler çoğu zaman ev sahibi toplum üyelerinin yapmak istemediği işleri yapmakta ve dolayısıyla alt sınıfa dönüşmektedirler. “Bireyler arasındaki doğa farklılığı fikrinden” kaynaklanan “kol emeğinin kurumsal olarak ırksallaştırılmasının” bir sonucu olarak pek tercih edilmeyen işlerde çalışan mülteciler, yine de yerel halk tarafından iş piyasasında rakip olarak görülebilmektedir (Balibar ve Wallerstein 1991: 210). “(...) zaten kendi vatandaşımız aç, işsiz ve mağdur durumda iken bir de bunların çıkması... neyse yapılacak en kolay ve en güvenli şey bu ülkeden kaçmamız olacaktır umarım” (pose34, 2016) ifadesinde temelde yerel halkın mağduriyeti ile mültecilerin varlığı arasında bir çatışma yaratılarak ötekileştirici bir çerçeve kurulmaktadır. Yerel halk ekonomik ve sosyal zorluklarla mücadele eden bir grup olarak inşa edilerek mağdur ve haklarından mahrum bırakılmış bir topluluk olarak temsil edilirken, bu mağduriyetin doğrudan sebebi mültecilerin varlığı olarak işaret edilmektedir. Bu söylem mültecilerin sorunların kaynağı olduğu algısını güçlendirerek, toplumsal eşitsizliklerin karmaşık yapısını görünmez kılmaktadır. Yerel halkın mağduriyetinin yalnızca mültecilerin varlığına indirgenmesi ekonomik ve sosyal sorunların gerçek dinamiklerini göz ardı ederken mültecileri “günah keçisi” haline getiren bir söylemsel strateji ortaya koymaktadır. “Bir de bunların çıkması” ifadesiyle mülteciler topluma ek bir yük ve rahatsızlık kaynağı olarak resmedilmektedir. Burada “bunlar” ifadesinin belirsizliği, mültecilerin homojen bir grup olarak algılanmasını ve bireyselliklerinin göz ardı edilmesini sağlar. Bu dil mültecileri yerel halktan tamamen farklı, uyumsuz ve tehditkâr bir grup olarak çerçevelemektedir. Bu ötekileştirme mültecileri toplumsal problemlerin başlıca kaynağı olarak göstermenin yanı sıra, onların varlığını rahatsız edici ve dışlanması gereken bir unsur olarak kodlamaktadır. Yapılacak en güvenli şeyin ülkeden kaçmak olduğu söylemi mültecileri “içimizdeki düşman” olarak konumlandırarak onların varlığının

yerel halkı kendi vatanında güvensiz hissettirdiği iddiasını güçlendirmektedir. Yerel halkın mülteciler nedeniyle ülkeyi terk etmeyi düşünmesi “biz ve onlar” arasındaki çatışmanın derinliğini dramatize ederken, mültecilerin varlığını ulusal aidiyete karşı bir tehdit unsuru olarak tanımlamaktadır. Mülteci akınları “genelde bir çatışmanın sonucu” ortaya çıksa da sıklıkla “aynı zamanda bir çatışma nedeni” olabileceği düşünülmektedir (Martin, 2005: 331). Türkiye’de mültecilerin varlığı ciddi bir çatışmaya yol açmasa da durum bir tedirginlik geleceğe yönelik bir kaygı şeklinde baş göstermektedir. Vatandaşlık fikrinin iki temel özelliği olan “yasal statü” ve “normatif bir sosyal üyelik, maddi eşitlik ve katılım anlayışının” işleri daha da kötüleştireceğini düşünenler olaya yarattıkları hayali bir gelecek kurgusuyla yaklaşmaktadır (Kalu, 2009: 11). Mültecileri toplumsal düzenin tehdit unsurları olarak konumlandırılan “kalacaklarsa da gettolaşmalara izin verilmemeli popülasyon eşit dağıtılmalı. Yakın vadede kamu tehdidi içeriyorlar” (kumralserhat, 2019) söylemi mültecilerin varlığını kısıtlanması ve denetlenmesi gereken bir durum olarak ele alırken bu denetimin yerel toplumun huzur ve güvenliği için kaçınılmaz olduğu fikrini pekiştirmektedir. “Kalacaklarsa” ifadesi, mültecilerin varlığını baştan itibaren geçici bir durum olarak çerçeveleyen bir şartlılık vurgusu taşımaktadır. Bu şart mültecilerin ancak belirli kontrol mekanizmaları çerçevesinde kabul edilebilir olduğunu ima etmektedir. Bu söylem mültecilerin toplumsal kabulünün yerel halkın güvenlik ve düzen algısına dayandığını açıkça göstermektedir. “Gettolaşma” ihtimali vurgusu mültecilerin toplumsal yaşam içinde homojen ve izole bir grup olarak algılandığını ortaya koymaktadır. Bu vurgu mültecilerin bir arada bulunmasının yerel topluma zarar verecek bir yapı oluşturduğu varsayımına dayanmaktadır. Böylece mülteciler tekil bireyler olarak değil kitlesel bir tehdit olarak algılanmaktadır. Aynı zamanda mültecilerin toplumsal uyum yeteneği sorgulanmakta, mültecilerin yalnızca fiziksel olarak değil, kültürel ve sosyal olarak da toplumdan ayrı duracağına dair bir önyargı ifade edilmektedir. Popülasyonun eşit dağıtılması talebi mültecilerin varlığını yalnızca demografik bir mesele olarak ele alarak durumun yönetilmesi gereken bir yük olduğu algısını pekiştirmektedir. Burada mülteciler bir toplumun bireyleri olarak değil düzenlenmesi gereken bir sorun olarak çerçevelenmektedir. Yine bu ifadeyle yerel halk mültecilerle doğrudan temas etmenin yükü altında kalacak bir grup olarak temsil edilmektedir. “Kamu tehdidi” ifadesi ise mültecileri ekonomik ve sosyal bir yükün yanı sıra fiziksel ve toplumsal güvenliği tehdit eden bir grup olarak kodlamaktadır. Mültecilerin varlığı yerel halkın refahına ve kamusal alanların düzenine yönelik bir tehlike olarak görülmektedir. Bu söylemde mülteciler toplumun bir parçası olmaktan çok toplumun dışına itilmesi gereken veya sıkı bir şekilde kontrol altında tutulması gereken bir grup olarak tanımlanmaktadır.

“Şu an için hiç kimsenin umursamadığı ancak kısa süre sonra başımıza en büyük dertlerden birini açacak olan sorundur. Bir halk ancak bu kadar uyur herhalde. 5-10 sonra sayıları muhtemelen %20, 30 civarında artacağı ve buraya alıştıklarından daha da palazlanacakları hesaba katılırsa gerçekten ciddi problem olacaklardır. işsizlik ve kaynak sıkıntısı kendi halkımıza yetmiyormuş gibi bir de 2 milyona yakın ortak çıktı başımıza.. Bir de ciddi ciddi bunların “mülteci” olduklarından dolayı savaştan sonra geri döneceğine inanan var” (macias, 2014) ifadesi mültecileri gelecekte toplum için bir tehdit ve yük olarak konumlandırırken, yerel halkı pasif ve mağdur bir grup olarak resmetmektedir. Söylem, mültecilerin varlığını şimdi var olan ve gelecekte büyüyecek bir sorun şeklinde çerçeveleyerek toplumsal ayrışmayı derinleştiren bir söylemsel yapı sunmaktadır. Mültecilerin varlığı gizli bir tehdit olarak sunulurken onların toplum için uzun vadede ciddi sorunlar doğuracağı varsayımı pekiştirilmektedir. Bu söylem mültecilerin hem bireysel varlıklarını hem de gelecekteki potansiyel etkilerini bir tehdit unsuru olarak görerek onları toplumsal düzenin bozulmasıyla ilişkilendirmektedir. Yerel halkın bu tehdidi fark edemeyecek kadar “uyur” olduğu iddiası, onları pasif ve edilgen bir pozisyona indirgeyerek ve “tehdit karşısında hazırlıksız” bir grup olarak tanımlayarak mültecilerin varlığını daha dramatik bir çerçevede sunmaktadır. Geleceğe yapılan atf mültecilerin geçici bir sorun olmadığını, kalıcı ve büyüyen bir tehdit olduğunu ima etmektedir. Mültecilerin toplumda güç kazandıkça daha fazla sorun yaratacağı söylemi onların uyum sağlayamayacağını ve toplumun bir parçası olmak yerine topluma yük olmaya devam edeceğini öne sürerek ötekileştirmektedir. Mültecilerin statüsü sorgulanmakta geri dönüşle ilgili belirsizlik üzerinden yerel halkın umutları “naiflik” olarak küçümsenmekte ve bu belirsizlik toplumsal korkuyu artıran bir araç haline getirilmektedir. Mültecilerin yalnızca mevcut bir sorun değil, gelecekte daha büyük tehdit haline gelecek bir grup olarak temsil edilmesiyle, “bize karşı onlar” ayrımı keskinleştirilmekte ve düşman söylemi normalleştirilmektedir.

Mültecilerin gelecekte neden olacakları potansiyel tehlikelere dair bir korku yaratma amacını taşıyan “çok değil birkaç sene içerisinde çeteleşecekler, biraz sonra da mafyalaşacaklardır. Zerre acıma duygusu olmadan bize karşı nefretle büyüyorlar, çocuklarının gözlerine bakıp net bir şekilde görebilirsiniz” (hazalodos, 2014)

ifadesi mültecileri toplumun güvenliği için ciddi bir tehdit olarak tanımlamaktadır. Mültecileri kontrolsüz ve kötü niyetli bir topluluk olarak gelecekte işlenmesi muhtemel olduğu iddia edilen suçlarla ilişkilendirerek onların mevcut durumlarını olumsuz bir şekilde betimlemektedir. **“Bize karşı nefretle büyüyorlar”** söylemi mültecilerin insanlık dışı, acımasız ve düşman bir grup olduğu düşüncesini pekiştirmektedir. Ayrıca bu söylem mültecilerin her türlü davranışının düşmanlık ve nefretle şekillendiğini vurgulayarak onlara potansiyel suçlu ve tehditkâr bir kimliği uygun görmektedir. Bu söylemde öteki sadece bir tehdit değil aynı zamanda toplum düşmanı olarak tanımlanmaktadır. Çocukların bakışlarında var olduğu iddia edilen “nefret” gelecek nesillerin de toplumu tehdit edeceği ve toplumun değerleriyle uyumsuz olacağı inancına işaret etmektedir. Bu tür söylemler toplumsal kutuplaşmayı körükleyerek “biz ve onlar” arasındaki farkları bir tehdit ve korku temelinde keskinleştirmektedir. Mülteciler dışsal bir tehditten ziyade toplum içine sızmış, onun değerleriyle çelişen bir varlık olarak **“içimizdeki düşman”** olarak resmedilmektedir.

Mültecilerin varlığını bir **halk sağlığı sorunu** olarak çerçeveleyen “bazen yazıktır günahı savaştan gelmişler diyorum ama bu düşüncemi hemen yok ediyorlar sağ olsunlar. Yanlış politikalar sayesinde bu sığınmacı adı altındaki istilacılar bütün yerleşim yerlerine merkezlere yerleşti. Çocukları süs havuzunda oynuyor ya resmen. Tertemiz olan yürümek için çıktığımız Antakya parkını affedersiniz ama bok götürüyor. Her yerde pislikler. Daha kötüsü sayelerinde nerdeyse yok edilen senelerdir görünmeyen bulaşıcı hastalıklar tekrar hortluyor. Taşdıkları virüsler bizlerin bağışıklık sistemini de bozuyor. Onlar yüzünden verem gibi hastalıklar salgınlar tekrar geri gelecek. Hayır gitmeye de niyetleri yok savaş bitince ne yapacağız hiç bilmiyorum” (goddessofsleep, 2015) ifadesinde mesele hastalıklar ve hijyen sorunları üzerinden tartışılmaktadır. **“Sığınmacı adı altındaki istilacılar”** ifadesiyle mültecilerin Türkiye’ye kabul edilmesini bir **“işgal”** olarak algılayan ve onları dışlayan bir dil kullanılmaktadır. Bu söylem mültecilerin bir halk sağlığı sorunu olarak temsil edilmesini sağlarken, yerel halkı mültecilerden **korunması gereken bir grup** olarak sunmaktadır. Mültecilerin Türkiye’de kalıcı hale geleceklerine dair endişeleri ve belirsizlikleri yansıtan ifadeler mültecilerle bir gelecek kurma fikrine karşı tedirginliği de içermektedir. Mülteciler hijyen ve sağlık gibi temel değerleri tehdit ettikleri söylemiyle düşmanlaştırılmaktadır. Mültecilerin Türkiye’ye gelmesiyle birlikte toplumun sağlığı açısından ciddi bir **geri dönüş** yaşandığı fikrini pekiştiren ifadeler mültecilerin varlığının yıllardır mücadele edilen sağlık sorunlarını tekrar gündeme getireceğini iddia etmektedir. Burada mülteciler **yüzünden** yerel halkın sağlığının tehlikeye girdiği algısı mültecileri büyük bir tehdit, topluma zarar veren bir grup, dolayısıyla düşman olarak konumlandırmaktadır.

Sözlükte, ötekileştirici dile karşı çıkan bir bakış açısını ortaya koyan girdiler de mevcuttur. “...bu nefret diliyle konuşanların hayal dahi edemeyeceği üzüntüleri yaşamalarına rağmen hayatta kalabildikleri için sınır gibi, vatan toprağı gibi saçma kutsallara kapılmadan, yaşama hakkını çektiği acılardan dolayı en fazla hak edenlerin bu insanlar olduğunu göz önünde bulundurursak istedikleri yerlerde yaşamaları en doğal haklarıdır...” ifadesinde mültecilerin varlıklarını sadece bir tehdit olarak görmek yerine, onların **insan haklarına** saygı gösterilmesi gerektiği fikrini savunulmaktadır. **Ötekileştiren söylemleri ve nefret dilini** reddederek mültecilerin acılarına duyarsız kalmamayı, onlara eşit haklar tanımayı savunmaktadır. Bu bakış açısı, **sosyal adalet ve insan hakları** temelinde bir yaklaşım önererek mültecilerin topluma dahil edilmesi gerektiği fikrinin altını çizmektedir. “Gelecekte yaşanabilecek olumsuz ihtimalleri” sıralayan ancak mültecilerle empati yapan yazarlar bir gün herkesin mülteci olabileceği ihtimalinin altını çizmektedir: “artık Suriyeli deyince pejoratif bir imaj oluşuyor insan kafasında. Hani böyle cüzzamlı der gibi. Kimsenin sevmediği, istemediği ama herkesin kendini merhamet etmek zorunda hissettiği insanlar oluverdiler. Arabeske bağladığının farkındayım ama hakikaten koskoca bir dramın yaşanmasına tanık oluyoruz ve yazık oldu demekten başka bir şey gelmiyor elden” (olimpe de gouges, 2016).

Teknolojik ürünlerin yaygınlığı, “dijital teknolojilerin ulaşılabilirliği ve kullanım kolaylığı sayesinde bu mecraları kullananlar artık sadece alıcı değil giderek daha fazla katılımcı hale gelmektedir” (Livingstone, 2004, s. 5). Sosyal medya sayesinde “göç karşıtı aktörler daha önce kabul edilemez tutumları ve sözleri kademeli olarak normalleştirmekte” anonim olmanın verdiği rahatlıkla düşüncelerini rahatlıkla söyleyebilmektedir (Ekman, 2019: 616). Mülteci kimliğinin ve ona bağlı olarak benliğin inşası, toplumsal söylemlerde önemli bir rol oynamaktadır. Bu tanımlama süreçleri genellikle **“biz ve onlar”** ayrımı üzerinden şekillenmektedir. Mülteciler toplumsal yapılar içinde “öteki” olarak konumlandırıldıkça, yerel halkla aralarındaki farklar daha belirgin hale gelmekte ve bu farklar üzerinden çeşitli rahatsızlıklar üretilmektedir. **“Bize karşı onlar”** söylemi mültecilerin kültürel, ekonomik ya da sosyal farklılıklarına olduğu kadar onların varlıklarının yarattığı ya da yaratacağı **güvenlik** ve kültürel

uyumsuzluk gibi tehditlere dayandırılmaktadır. Yerel halk için mültecilerin varlığı, geleneksel toplumsal düzeni ve kültürel bütünlüğü tehdit eden bir unsur olarak görülmektedir. Bu tehdit algısı mültecilerin toplumda kendilerini kabul ettirebilmesini zorlaştırmaktadır. Mülteci kimliğiyle bağlantılı olarak **“biz ve onlar”** ayrımını pekiştiren söylemler, kültürel farklılıkları bir uyumsuzluk ve çatışma kaynağı olarak sunmaktadır. Bu tür söylemler gruplar arası **düşmanlık** yaratmaya zemin hazırlamakta; mülteciler toplumun **normatif yapısı** ve kültürel değerleriyle uyumsuz, **yabancı** figürler olarak tanımlanmaktadır. Toplumda var olan **güvenlik kaygıları** ve **ekonomik belirsizlik** gibi unsurlar da bu durumu beslemektedir. Bu söylemler mültecilerin varlığını toplumda bir **kimlik tehdidi** oluşturdukları, uyumsuzluk ve huzursuzluk yarattıkları fikriyle temellendirilmektedir. Mülteciler söz konusu olduğunda kültürel farklılıklar ve toplumsal **düzeni tehdit ettiği öne sürülen unsurlar** öne çıkarılmaktadır.

4. SONUÇ

Parekh'e (2006:214) göre, nefret söyleminin üç temel özelliği vardır. İlk olarak, nefret söylemi, belirli özelliklere dayanarak bir bireyi veya bireyler grubunu seçer. İkinci olarak, hedefe, istenmeyen bir dizi nitelik atfederek damgalar. Üçüncü olarak, hedef grup, normal sosyal ilişkilerin dışına yerleştirilir. Yeni ırkçılık, “tüm insan gruplarının prensipte eşit olduğunu, ancak kültürlerinin farklı olduğunu ve bu nedenle her birinin kendi topraklarında kalması gerektiğini iddia eder”. Bu kültürel farklılıkların insan doğasından kaynaklanmakta ya da uzun tarihsel süreçlere dayanmakta olduğu iddia edildiğinden değişmez olarak görülmektedir. Bu ideolojiye göre göç nedeniyle bir arada yaşamak zorunda kalan iki grup arasında çatışma çıkması olasıdır. Buna göre yeni gelenlerin eşit katılımının önlenmesini sağlayacak tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bu ideolojinin gücü, doğal farklılıklara ve yabancıların tehdidine vurgu yapmasında yatmaktadır. Sosyal dışlama ve ayrımcılık için gerekçeler sunarak geleneksel anlamda ırkçı görünmemeyi sağlamaya çalışmaktadır (Castles, 1990: 10). Analize tabi tutulan girdilerde Suriyeli mülteciler biz ve onlar ayrımı üzerinden “öteki” olarak tanımlanarak, bu tanımlama kapsamında terör, güvenlik sorunları ve suçla ilişkilendirilmekte; vatan hainliğiyle ve nankörlükle suçlanmakta, işsizliğin, kira artışının ve ekonomik sorunların kaynağı olarak gösterilmekte ve bir halk sağlığı tehdidi olarak konumlandırılmaktadır. Mülteci kimliği hayali bir tehdit üzerinden yaratılan ahlaki panikle toplumsal bozulma söylemiyle tanımlanmaktadır. Yaratılan bu potansiyel tehdit ırkçı söylemleri ve nefret söylemlerini haklı çıkarmak için kullanılmaktadır. Yazarlar “ırkçı değilim” ile “bu ırkçılıksa ırkçiyim” söylemleri arasında kendilerine meşru bir yer bulmaya çalışmaktadır. Marjinalleşme süreci “damgalanma, öznellik kaybı, bir dizi maddi engel ve önemli devlet müdahalesine maruz kalma deneyimlerini kapsayan bir ikincilliği” içermektedir (Lacroix, 2004, s. 154-162). Ötekini tanımlarken dış görünüş, etnik köken, dini inanç ve dil gibi görünür farklılıklar kullanılmaktadır. Sığınmacıların sosyal inşası, toplumdaki diğer sosyal grupların yeniden yapılandırılmasını ve yeniden konumlandırılmasını gerektirdiğinden Suriyeliler diğer göçmen gruplarla ve yerel halkla farklılıklarına vurgu yapılarak tanımlanmakta böylece diğer grupların da ne olduğu özellikle de ne olmadığı tanımlanmaktadır.

Bu çalışmanın temel çatısını oluşturan “ötekini farklılaştırma”, “kendini farklılaştırma” ve “kafamızdaki düşman” şeklindeki üç söylem çerçevesi, Suriyeli mülteciyi “öteki” olarak gören bir söylem biçiminden ortaya çıkmaktadır. Türkiye’deki Suriyeliler üzerine Ekşi Sözlük adlı sosyal medya platformunda paylaşılan yorumlar üzerinden yapılan eleştirel söylem analizi, ötekileştirme süreçlerini, benlik inşasını ve toplumsal kutuplaşmayı derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. İlk olarak, ötekinin inşası bağlamında, Suriyelilerin sosyal medyada nasıl bir “öteki” olarak konumlandırıldığı ve bu durumun toplumsal algıları nasıl şekillendirdiği ortaya konmuştur. Ötekileştiren söylemler, mültecilerin kimliklerini ve varlıklarını tehdit unsurları olarak tanımlayarak onları toplumdan uzaklaştıran bir dil kullanmaktadır. Bu söylemler, kültürel farklılıkları, ekonomik yük ve güvenlik tehdidi gibi unsurlar üzerinden pekiştirilerek, Suriyelileri bir tehlike olarak tanımlamaktadır. “Benliğin inşası” çerçevesinde toplumsal grupların kendilerini diğerlerinden farklılaştırma çabaları ve bu süreçte kullanılan dilin önemi ele alınmıştır. Türk toplumunun kendini Suriyelilerden farklılıklarına vurgu yaparak tanımlaması, toplumsal bağların güçlendirilmesi ve aidiyet duygusunun pekiştirilmesi açısından önemli bir işlev görmektedir. Ancak bu farklılaştırma çabası toplumsal çatışmaların ve önyargıların arttığı bir ortam yaratmaktadır. Suriyeliler kültürel farklılıklar, ekonomik ve toplumsal tehditler üzerinden dışlanmakta ve yerel halkla arasındaki mesafe daha da açılmaktadır. Son olarak, “bize” karşı “onlar” çerçevesinde “içimizdeki düşman” olgusu ele alınmıştır. Suriyelilerin varlığı yerel halk tarafından bir “düşman” olarak algılanmalarına neden olmakta ve bu durum toplumsal huzursuzluğu arttırmaktadır. Sosyal medyada paylaşılan yorumlar mültecilerin sadece fiziksel varlıklarıyla değil, aynı zamanda taşıdıkları kültürel ve sosyal kimliklerle de tehdit oluşturdukları algısını güçlendirmektedir. Bu algı

bir düşman imgesi yaratarak toplumsal uyumu bozan ve kutuplaşmayı derinleştiren bir söylem üretmektedir. Ötekileştiren söylemler, sadece bireysel algıları şekillendirmekle kalmaz, aynı zamanda toplumsal düzeyde daha büyük kutuplaşmalara ve ayrımcılığa yol açar. Mülteci kimliğinin inşasında kullanılan dil iki topluluk arasındaki ilişkilerin biçimlenmesinde kilit bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda toplumların daha kapsayıcı ve empatik bir dil kullanarak, önyargıları ve düşmanlıkları aşma noktasında adımlar atması gerekmektedir.

Başlık altında görüş bildiren yazarlar düşüncelerini özgürce ifade edecek alan bulmuşlarsa da başlığın Ekşi Sözlük platformunun ötesindeki varlığı sınırlıdır. Başlık Suriyelilerle ilgili önemli ya da çarpıcı bir durum olduğunda (vatandaşlık tartışmaları, Suriye'deki savaşın sona ermesi vb.) yeniden gündeme gelse de başlığı "Suriyelilere yönelik hayal kırıklığının varlığını ve kapsamını ortaya koyan güçlü bir popülist söylemin habercisi" gibi görmek mümkündür (Özerim Tolay, 2015). Ekşi Sözlükte mültecilerin nasıl tasvir edildiğine dair eleştirel bir içerik analizi olan bu çalışmada söylemde öne çıkan çerçeveler davetsiz misafir, geleneklerin kaybı, egemenlik kaybı, ahlaki panik, insanlık, dini hoşgörü, insani kaygılar, mağduriyet, korkaklık, mali yük, kaynak rekabeti, iş rekabeti, yerel halk için temel hizmetlerde hak kaybı, terörizm, suç gibi kavramlar olmuştur. Suriyeli mültecilerin sosyal medya platformlarındaki temsilinin üç temel söylem çerçevesi üzerinden analizini sunan bu çalışmanın bulguları ev sahibi topluluğun mültecilere yönelik algılarının; ötekileştirme, kimlik inşası ve tehdit algısı ekseninde şekillendiğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Altheide, D. L. (2000). Tracking discourse and qualitative document analysis. *Poetics*, 27, 287-299. www.elsevier.nl/locate/poetic
- Balibar, É., & Wallerstein, I. (1991). *Race, Nation, Class: Ambiguous Identities*. Verso: London, New York.
- Benard, C. (1986). Politics and the Refugee Experience. *Political Science Quarterly*, 101/4, 617–636.
- Binark, M., and Çomu, T. (2013). Yeni Medya Ortamlarında Nefret Söylemi. (Ed: M. Çınar) *Medya ve Nefret Söylemi. Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar*, İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, 199-216.
- Castles, S. (1990). Global Workforce, New Racism, and the Declining Nation-state. Centre for Multicultural Studies. *University of Wollongong, Occasional Paper 23*. <http://ro.uow.edu.au/cmsocpapers/21>
- Connell, R. (2005). *Masculinities*. University of California Press: Berkeley.
- Connell, R., & Messerschmidt, J. W. (2005). Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept. *Gender and Society*, 19/6, 829–859.
- Demirci, K. (2017). Dışlayıcı Söylemin Yaygınlaştırılmasında Sosyal Medyanın Rolü: Suriyeli Mülteciler Örneği. *Kültür ve İletişim*, 20 /2, 109-141.
- Deniz T., Aksu Kargin İ. (2023) Twitter'da Göçmen-Karşıtı Söylemlerin Yükselişi: Zafer Partisi Örneği. *Göç Dergisi*, 10 /2, 215–231.
- Duszak, A. (2002). Us and Others: An Introduction. *Us and Others: Social Identities Across Languages, Discourses and Cultures* (Ed: A. Duszak), John Benjamins Publishing Co.: Amsterdam, 1–28.
- Ekman, M. (2019). Anti-immigration and Racist Discourse in Social Media. *European Journal of Communication*, 34/6, 606–618.
- Fürsich, E. (2010). Media and the Representation of Others. *International Social Science Journal*, 61/199, 113–130.
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. Penguin Books: London.
- Göngen, M. A. (2022). Nefret Söyleminin Medyada İnşası: Suriyeli Göçmenler Üzerinden Sözcü Gazetesi Örneği. *Intermedia International E-Journal*, 9/17, 341-356. <https://doi.org/10.56133/intermedia.1170746>
- Hein, J. (1993). Refugees, Immigrants, and the State. *Annual Review of Sociology*, 19, 43–59.
- Jacobsen, K. (1996). Factors Influencing the Policy Responses of Host Governments to Mass Refugee Influxes. *The International Migration Review*, 30/3, 655–678.
- Joly, D. (1992). *Refugees, Asylum in Europe*. Minority Rights Publications.

- Kalu, K. N. (2009). Postmodern Citizenship: Logic and Praxis in State and Identity. *Citizenship, a Reality Far From Ideal* (Ed: A. Kakabadse, N. Kakabadse, & K. N. Kalu), Palgrave Macmillan: London, 10–23.
- Claire Kelling C. & Monroe B. L. (2023) Analysing Community Reaction to Refugees Through Text Analysis of Social Media Data. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 49/2, 492–534 <https://doi.org/10.1080/1369183X.2022.2100551>
- Kozisek, D. (2016). Us and Them: Constructing South Korean National Identity Through the Liancourt Rocks Dispute. *The Bulletin of the Centre for East-West Cultural and Economic Studies*, 12/1, 1–18. <http://epublications.bond.edu.au/cm/vol12/iss1/1>
- Kreis, R. (2017). #refugeesnotwelcome: Anti-refugee discourse on Twitter. *Discourse & Communication*, 11/5, 498-514. <https://doi.org/10.1177/1750481317714121>
- Kurt G. (2019) Yeni Medyada Nefret Söylemi: YouTube’da Suriyeli Mültecilere Karşı Üretilen Nefret Söylemi Üzerine Bir Araştırma. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 5/1, 1-20.
- Lacroix, M. (2004). Canadian Refugee Policy and the Social Construction of the Refugee Claimant Subjectivity: Understanding Refugeeeness. *Journal of Refugee Studies*, 17/2, 147-166.
- Livingstone, S. (2004). Media Literacy and the Challenge of New Information and Communication Technologies. *The Communication Review*, 7/1, 3–14.
- Lynn, N., & Lea, S. J. (2003). A Phantom Menace and the New Apartheid: The Social Construction of Asylum-seekers in the United Kingdom. *Discourse&Society*, 14/4, 425–452.
- Martin, a. (2005). Environmental Conflict Between Refugee and Host Communities. *Journal of Peace Research*, 42/3, 329–346. <https://doi.org/10.1177/0022343305052015>
- Montes, V. (2013). The Role of Emotions in the Construction of Masculinity: Guatemalan Migrant Men, Transnational Migration, and Family Relations. *Gender&Society*, 27/4, 469–490.
- Özerim M.G. and Tolay J. (2020) Discussing the Populist Features of Anti-refugee Discourses on Social Media: An Anti-Syrian Hashtag in Turkish Twitter. *Journal of Refugee Studies*, 34/1, 204-218. doi:10.1093/jrs/feaa022
- Parekh, B. (2006). Hate speech: Is there a case for banning? *Public Policy Research*, 12/4, 213-223. <https://doi.org/10.1111/j.1070-3535.2005.00405.x>
- Rubio-Carbonero, G., & Zapata-Barrero, R. (2017). Monitoring discriminatory political discourse on immigration: A pilot study in Catalonia. *Discourse & Society*, 28/2, 204–225. <https://www.jstor.org/stable/26377349>
- Sayımer İ. And Rabenda Derman M. (2017). Syrian Refugees as Victims of Fear and Danger Discourse in Social Media: A Youtube Analysis. *Global Media Journal TR Edition*, 8/15, 384-403.
- Stein, B. N. (1981). The Refugee Experience: Defining the Parameters of a Field of Study. *International Migration Review*, 15/112, 320–330.
- Sutkutė, R. (2019). Shaping of The Public Discourse on Refugees in Social Media: “Refugees Welcome Lithuania”. *EUREKA: Social and Humanities*, 1, 35-52. <https://doi.org/10.21303/2504-5571.2019.00824>
- Wimmer, A., & Schiller, N. G. (2003). Methodological Nationalism, the Social Sciences, and the Study of Migration: An Essay in Historical Epistemology. *International Migration Review*, 37/3, 576–610. <https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2003.tb00151.x>
- Van Dijk, T. A. (1990). Social Cognition and Discourse. In Jiles H. Robinson W. P. (Eds.), *Handbook of Language and Social Psychology*. John Wiley&Sons: New Jersey, 163-183.
- Van Dijk, T. A. (1995). Discourse, Power and Access., *Texts and Practices* (Ed: M. Couldhard & C.R. Caldas-Couldhard), Routledge: London, 84-104
- Van Dijk T. A. (2003). The Discourse-knowledge Interface. *Critical Discourse Analysis: Theory and Interdisciplinarity* (Ed: G. Weiss, R. Wodak). London: Palgrave Macmillan, 85–109.
- Van Dijk, T. A. (2017). Discourse and Migration. *Qualitative Research in European Migration Studies* (Ed: R. Zapata-Barrero and E. Yalaz), Springer: Berlin, 227-245.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).